

Nr 3 2026

- ▶ Åarjelsaemien gærhkoepiaerie
- ▶ Sørsamisk kirkeblad
- ▶ Sydsamiskt kyrkblad

**Daerpies
Dierie**

Konfirmation på sex språk i Aerviesjaevrie

Sid 6

**Mojhtesh Nöörjen
gåñkan bijre**

Bielie 8-9

**Lars Einar
Jillker prisas**

Sid 24

**Sammen om
forskerskole**

Side 3

Eit territorium – to folk

Kong Harald V har hatt stor betydning for det samiske folk i Norge. Orda han sa ved opninga av Sametinget i 1997 har gitt mot og framtidstru for mange i det samiske samfunnet. Og dei har òg vore ei tydeleg påminning for den norske majoriteten:
- Den norske stat er grunnlagt på territoriet til to folk – nordmenn og samer.

Sametingsleiinga skriv i sitt minneord over kongen at desse orda «står risset in i vår historie». Der vil dei bli ståande. Og vi skal med god grunn halda dei fram i både fest og i utfordringar. Det som er sagt er ikkje alltid like enkelt å følgja opp i handling, men det gir eit initiativ til å ta ulike synsvinklar når saker skal utgreiast og historie blir formidla.

Røros vart i 1980 innskriven på UNESCO si verdsarv-liste.

Staden har ei unik historie med utviklinga av bergverksdrifta. Men det som manglar i den forteljinga er forteljinga om dei som brukte området før bergverket kom. Den samiske forteljinga er per i dag ikkje ein del av omtalen til UNESCO. Å endra ei slik innskriving er ein omfattande prosess, men det kan gjerast og Trøndelag fylkeskommune har teke initiativ til å gjera noko med det.

Nyare rettssaker har vist at statlege styremakter i direktorat og departement ikkje har gjort godt nok arbeid i forhold til samisk bruk av territorium. Fosen-saka er vel kjend. Der står striden no mellom anna om bruk av eit gammalt samisk bruksområde i som har vore utan reindrift i lengre tid i kommunane Os og Tolga. Det blir møtt med kraftig motstand lokalt. Er det gløymt – eller meiner ein

”

Det som er sagt er ikkje alltid like enkelt å følgja opp i handling

det er forelda – at området er eit samisk område? Ein kunne venta tydelegare handling og kommunikasjon frå ansvarlege departement i den saka. Øyffjell-saka er anka til Høgsterett, men i avgjerda frå Tingretten seier at ein ikkje har gjort god nok vurdering av samisk bruk.

Samstundes blir det arbeida med mange prosjekt i oppfølginga av Sanningskommisjonen sitt arbeid. Tiltak med kultur og språk går lettare gjennom. Men kultur eksisterer ikkje berre som ein abstrakt storleik. Utan å vera knytt til det materielle gjennom territorium og utøvd liv og virke vil ikkje kulturen eksistera.

Einar Sørliid Bondevik
Foto: Bernard O'Sullivan

SVERIGE

Samiska rådet inom Svenska kyrkan
Kontaktperson: AnnaSara Stenvall
Tel: 0730-96 30 57
E-post: annasarastenvall67@gmail.com
Svenska kyrkan nationell nivå
Handläggare för samiska frågor:
 Lisbeth Hotti
 Svenska kyrkan, 751 70 Uppsala
Tel: 018-16 94 91
E-post: lisbeth.hotti@svenskakyrkan.se
Sydsamiskt arbete i Härnösands stift
Kontaktperson:
 Göran Lundstedt, Härnösands stift,
 box 94, 871 22 Härnösand
Tel: 0611-254 14
E-post: goran.s.lundstedt@svenskakyrkan.se

NORGE

Samisk kirkeråd
Konstituert avdelingsdirektør:
 Vidar Andersen,
 postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo
Tlf: 930 65 616
E-post: va589@kirken.no
Leder: May Bente Jönsson
Sørsamisk representant i Samisk kirkeråd:
 Svend Peder Vesterfjell
Saemien åålmegeaerie SÅR/ Samisk menighetsråd i sørsamisk område
 www.kirken.no/saemien-åålmege
E-post: samiskmenighet@kirken.no
Leder: Sara Katarina Åhrén
E-post: sara.katarina.ahren@helgelandspsykehuset.no

Medlemmer: Ida Therese Storslett, Laila Anita Otervik, Aud Renander og prest Einar Sørliid Bondevik.
Sekretær: daglig leder (se nedenfor)
Saemien åålmegea beajjetje åejvie/daglig leder i samisk menigheti sørsamisk område:
 Monica Kappfjell
 Gløttveien 2, 7750 Namdalseid
Mobil: 993 49 477
E-post: mk924@kirken.no
 Prest i sørsamisk område:
 Einar Sørliid Bondevik,
 Sørlandsveien 54, 8624 Mo i Rana
Mobil: 474 53 902
E-post: eb788@kirken.no
Diakoniarbeider i sørsamisk område: Bertil Jönsson,
 Dergaveien 57, 7898 Limingen

Mobil: 994 88 827
E-post: bj439@kirken.no
 Menighetspedagog:
 Margrethe Kristin Leine Bientie
 Grendavegen 8, 7370 Brekkebygd
Mobil: 412 88 227
E-post: mb789@kirken.no

Nytt format

DD har fått nytt trykkeri og nytt format. Vi håper bladet likevel er lett å kjenne igjen.

De har alle store forventninger til den nyetablerte forskerskolen, fra v.: rektor ved Sámi allaskuvla Liv Inger Somby, rektor ved UiT Dag Rune Olsen, og prorektor ved Nord universitet Ketil Eiane.

Foto: Vanja Ulfsnes

Sammen om samisk forskerskole

– I samiske miljøer er mange skeptiske til forskere fordi vi tidligere ikke har blitt inkludert i forskningen. Forskere har kommet til oss, gjort sine studier, og når resultatene publiseres, kjenner vi oss ikke igjen, forteller rektor ved Sámi allaskuvla Liv Inger Somby.

Nå har UiT Norges arktiske universitet, Nord universitet og Sámi allaskuvla gått sammen for å bygge et nettverk med samisk kompetanse på tvers av ulike enheter for å gjenopprette noe av tilliten til forskningen.

Det har tidligere vært gjort forsøk på å danne en samisk

forskerskole. For 15 år siden ble det gjort et forsøk mellom institusjoner på tvers av landegrensene, men de ble for vanskelig på grunn av ulike ordninger i ulike land. Et nyere forsøk i Norge stoppet opp på grunn av at man ikke fikk støtte fra Norsk forskningsråd. Nå har UiT, Nord universitet og Sámi allaskuvla bestemt for å finansiere dette av egne midler.

– Vi mener det er så viktig at vi finansierer det på egen hånd. Men vi kan gjøre god bruk av flere penger, sier rektor ved UiT Dag Rune Olsen.

Forskerskolen vil gi kurs,

veiledning og faglige nettverk. Det er enighet om at det trengs flere samiske forskere som har kompetansen innen urfolksforskning, metodologi og forskningsetik.

– Det er også viktig å få løftet den samiske kunnskapen ut i arbeidslivet, og få mer av det samiske inn i profesjonsutdanningene, sier Ketil Eiane, prorektor forskning og utvikling ved Nord universitet.

Selv om forskerskolen er dannet ved tre institusjoner i Norge har de også kon-takter over landegrensene. Det er allerede gjort avtaler

med universiteter i Sverige og Finland samt andre universiteter i Norge om at deres forskerkandidater kan bli en del av tilbudet. Det er forventninger om at dette er starten på noe stort for samarbeidet om samisk forskning.

Einar Sørliid Bondevik

DAERPIES DIERIE

- ▶ Sørsamisk kirkeblad
- ▶ Sydsamisk kyrkoblád

▶ Daerpies Dierie utkommer med fyra nummer per år genom ett samarbeite mellan Härnösands stift och Nidaros bispedømmeråd samt med stöd av Sametinget i Norge.

Adress: Sørlandsveien 54, N-8624 Mo i Rana, Norge

Telefon (mobil): 0047 474 53 902

E-post: dd@samiskmenighet.no

Prenumeration under 2026: 190 SEK.

Avgiften betales når faktura kommer.

Adressändring och prenumeration:

Kontakt redaktör: dd@samiskmenighet.no

Grafisk form & repro: Ågrenshuset

Tryck: Ågrenshuset, Bjästa, 2026

Redaktion

Redaktör, Norge: Einar Sørliid Bondevik, adress samma som ovan

Ansvarig utgivare, Sverige: Anneli Hällgren, Härnösands stift, box 94, 871 22 Härnösand

E-post: anneli.hallgren@svenska-kyrkan.se

Redaktionsråd: Birgitta Ricklund, Sylvia Sparrock, Lisbeth Hotti, Kajsa Åslin och Bertil Jönsson

Texter och bilder

Material till nummer 4/2026 skickas senast 9 november till dd@samiskmenighet.no.

Fler samiska texter finns på:

- ▶ www.svenskakyrkan.se/harnosandsstift/samiskt

- ▶ www.svenskakyrkan.se

(klicka på Andra språk/ Other languages)

- ▶ www.kirken.no/saemien-aalmege

SAMISKA VINJETTER

Orre saernieh: Nyheter

Gieries lohkihj! Kära läsare!

Noere almetjh: Barn, ungdom

Guvvie: Porträtt

Doen jñ daan bijre: Lite av varje

Guktie ussedem: Hur jag tänker

Ässjalomesh: Tankar, andakt

Gie jñ gusnie årroeminie:

Vem och var

Kultuvre: Kultur

FÖRSTA SIDAN

- ▶ Forsidebilde: Konfirmandernas väg in i Arvidsjaur kyrka präglades av deras egen joj.

Foto: Emma Berkman

Vindkraftkonsesjon kjent ugyldig

I juni kom dom i Hålogaland lagmannsrett i saken om vindkraftutbyggingen på Øyfjellet/Vesterfjella innenfor området til Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Lagmannsretten kom til en annen konklusjon enn tingretten og kjente konsesjonsvedtaket ugyldig. Vindkraftselskapet Øyfjellet Wind AS har anket saken inn for Høyesterett.

I motsetning til dommen i Fosen-saken viser ikke Hålogaland lagmannsrett til urfolksretten i § 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27. De negative innvirkningene utbyggingen har gitt for

reindrifta er ikke alvorlige nok til å bryte med retten til kulturutøvelse. Ankepunktet i dommen er mangelfull utredning og det som i praksis er en stengning av en flyttlei for reinen.

Dommen har imidlertid ikke ført til umiddelbare forandringer. Øyfjellet Wind AS har anket saken inn for Høyesterett. Høyesterett skal så vurdere om det er grunnlag for å ta saken. Avgjørelsen kommer trolig i løpet av høsten. Om Høyesterett ikke vil ta saken, vil dommen bli stående. Da blir

det opp til konsesjonsmyndighetene å vurdere hvilke tiltak som må gjøres. Det kan være alt fra at konsesjonen for drift av vindkraftverket trekkes tilbake og at anlegget må stenges helt eller midlertidig til at det gjøres tilpasninger i drifta av vindkraftanlegget i forhold til reindrifta. Fosen-saken viser at det er vanskelig å få til en god ordning etter at området er bygget ut.

Einar Sørli Bondevik

Sluttrapport lämnas över i Staare

Nu är det dags för Sanningskommissionen för det samiska folket att lämna över sin slutrapport och berättelsebok. Det görs i Staare-Östersund vid ett arrangemang som är öppet för allmänheten.

Sanningskommissionen är en statlig utredning med uppdrag att kartlägga och granska den politik som förts gentemot det samiska folket. Den ska även synlig-

göra samernas erfarenheter och öka förståelsen för hur historiska oförrätter påverkar samers villkor i dag.

I uppdraget ingår att ge förslag till åtgärder som kan bidra till upprättelse och främja försoning och ett livskraftigt samiskt samhälle. Och nu är arbetet slutfört.

Den 30 september lämnar kommission över sin slu-

trapport med uppmaningar och förslag på åtgärder samt även Berättelseboken Jag frågar marken tyst om lov. Allmänheten är inbjudna till Gaskeuniversitete/Mittuniversitetet i Östersund där överlämnandet sker, bland annat med uppläsning av vittnesmål.

Programmet på universitet pågår under hela dagen, fortsätter på kvällen på

Gaaltje och inleds redan dagen innan.

Se programmet på Sanningskommissionens hemsida, under Aktuellt, där överlämnandet också kan följas via digital sändning.

Kajsa Åslin

Kyrkans historiska roll i Ankarede belyst

Åanghkerenjeerve-Ankarede har en lång historia som samisk kyrkplats. Nu är det utrett hur platsens ägarförhållanden sett ut genom åren.

Under Sanningskommissionens arbete framkom det att samer historiskt haft kontroll över Ankarede kyrkplats. Det fanns oklarheter kring hur ägande- och besittningsrätten övergått från samer till andra.

Med anledning av den nya informationen har Sanningskommissionen och Svenska kyrkan finansierat en undersökning för att klargöra hur avvittningen på 1840-talet gick till.

Resultatet presenteras i en rapport där Åsa Össbo, forskare vid Vårdduo – Centrum för samisk forskning vid Umeå universitet, beskriver vad som hände, hur de lokala samerna påverkades och vilken roll Svenska kyrkan hade.

– Rapporten visar vilka konsekvenser avvittningen

fick lokalt och hur samiska familjer i Ankarede stegvis trängdes undan och förlorade sina marker, säger Kaisa Syrjänen Schaal, huvudsekreterare för Sanningskommissionen.

Historien är komplicerad men kan kort sammanfattas som att avvittningen resulterade i att mark kring Ankarede som använts av samer sedan långt tid tillbaka nu inlemmades i privata ägor. Här ingick även samernas kyrkplats, med begravningsplats och bönhus, som därmed blev satt på ofri grund. På 1890-talet, när Ankarede nya kyrka byggdes, skänkte byamännen – de nya ägarna – kyrkplatsen inklusive mark för bostäder, till Frostvikens församling eller som gåvobrevet säger till ”Ankarede kapellförsamling”.

Kyrkans roll i samband med 1840-talets avvittning beskrivs i rapporten som passiv. Enligt forskaren tyder källmaterialet inte på att kyrkan haft någon framträdande roll vid det privata övertagandet av mark. Men forskaren menar att kyrkan hade ett visst ansvar eftersom det fanns en kyrklig byggnad och verksamhet i området, och att kyrkan kan ha tjänat som banare av väg, en infrastruktur för fortsatt bosättarkolonisation och tilltagande myndighetsutövning.

Rapporten Ankarede kyrkplats: Samisk markanvändning, nybyggeskolonisationen och kyrkans roll finns att läsa på Sanningskommissionens webbplats, under Aktuell.

Kajsa Åslin

BAKGRUND

Mark delades upp

Avvittningen var en uppdelning av mark mellan staten och enskilda personer i Norrland.

- Den inleddes på 1680-talet med syfte att göra mer skog tillgänglig för gruvdriftens behov av stora mängder träkol som bränsle.

- Vid 1700-talets mitt började avvittningen istället styras av ambitionen att det skulle anläggas nya bosättningar för jordbruk.

- På 1800-talet i Jämtland ansågs avvittningen nödvändig för att motverka landskapets svaga tillväxt av folkmängd och odlad mark. Det innebar bland annat att skog fördelades till nybyggare på de renskötande samernas bekostnad.

NOERE ALMETJH

Sofia Rhodin, präst på stiftskansliet i Luleå, höll i den välbesökta konfirmationsgudstjänsten

Foto: Emma Berkman

Årets samiska konfirmation på svenska sidan av Saepmie samlade 34 ungdomar.

Foto: Emma Berkman

Samiska ungdomar konfirmerade i Aerviesjaevrie

Onsdag den 25 juni konfirmerades de 34 ungdomar som deltagit i årets samiska konfirmationsläger. Tillsammans med sina omkring 620 anhöriga firade de gudstjänst i Aerviesjaevrien gærh-koe-Arvidsjaur kyrka.

De 34 konfirmanderna har spenderat två veckor på läger med Saxnäs som bas. Under våren har de också haft förläger i halvgrupp i Kåbdalis och Tavelsjö. Nu var det dags för konfirmationsgudstjänst i den välfyllda kyrkan.

– Det är en fröjd att få avsluta ett tillsynes lyckat läger genomsyrat av bön och gemenskap med konfirmationsmässan här i Aerviesjaevrie. Jag är särskilt berörd av konfirmandernas egna predikan, redovisningen, i form av bibeldramatisering, egenskrivna böner och sång och jojk, säger Sofia Rhodin, stiftsadjunkt på Luleå stift med samordningsansvar för Svenska kyrkans samiska konfirmationsläger.

Konfirmanderna gick in i kyrkan till egen jojk och

i gudstjänsten hördes fem samiska språk och svenska, ibland parallellt. Under gudstjänsten delade biskop Åsa Nyström ut nattvard på pitesamiska, tillsammans med konfirmanderna Christina-Elvira och Duoduo som talade nordsamiska respektive sydsamiska.

Biskopen framförde också en hälsning till ungdomarna, som handlade om att flätas ihop med varandra och att elden, aernie/árran, kan bli en bild för påskens under där Jesus dör och uppstår för oss.

– Så varhelst vi tänder en brasa, finns Gud där mitt ibland oss. Varje gång vi sitter vid elden, tänder en brasa eller ett ljus, kan vi påminnas om Guds närvaro, om Jesus som älskar oss, var och en, som förlåter oss när det blir fel och som stärker och bär oss genom livet, sa Åsa Nyström.

Sommarens läger var det sista för Nils Johan Labba som varit ledare nästan alla år sedan 2010. Sedan 2023 har han haft uppdraget som

lägerchef. På sin Facebook-sida skriver han bland annat: ”Vi har genom Luleå stift skapat ett koncept och en struktur som jag verkligen själv tror på, som är något bra, med många enormt kompetenta och duktiga ledare på plats. Men även en samisk ledarutbildning för ungdomar, för att hela tiden kunna säkerställa att vi har ett samiskt ledarskap på våra samiska konfirmationsläger där vårt språk och kultur ska prägla innehållet under alla dagar på läger.”

Ny lägerchef från 2027 års läger är Moamaria Sparrock. Hon är ursprungligen från Valsjöbyn i Krokoms kommun, men bor nu i Umeå.

– Det är ett stort uppdrag och det känns viktigt för mig som tycker om att arbeta med ungdomar, säger hon i en intervju med SVT Sápmi.

Emma Berkman

FAKTA

Anmälan nästa års läger

Det samiska konfirmationslägret tar emot ungdomar boende i hela Sverige, och som är födda 2012 eller slutar årskurs 8 vårterminen 2027. I mån av plats erbjuds lägret även samiska ungdomar från andra länder.

Nästa års läger genomförs den 15-28 juni, med förläger 5-7 mars eller 12-14 mars beroende på var konfirmanden bor. Konfirmationen blir den 29 juni.

Anmälan till lägret 2027 kan göras fram till den 5 oktober, via Luleå stifts hemsida.

Buerie bæteme!

Her stekes det læjpie til den store gullmedalje før det ordnes til gudstjeneste.

Foto: Monica Kappfjell/Saemien Åålmege

Konfirmantene, to aajkohkh Vesterfjell, ved bāassjoe sammen med prest og diakoniarbeider i Saemien Åålmege etter konfirmasjons-gudstjenesten.

Foto: Monica Kappfjell/Saemien Åålmege

Utradisjonell konfirmasjon for Saemien Åålmege

Årets konfirmasjonsgudstjeneste hos Saemien Åålmege ble feiret i vår store låavht-gåetie. Med to konfirmanter som er aajkohkh (søskenbarn) ble både mye av den siste konfirmasjonssamlinga og selve gudstjenesten lagt til området ved Gaelpie/Kalvvatnan.

Konfirmantene deltok i hele prosessen med å ordne til i låavht-gåetien. Først måtte man doerkh dåajodh, kutte ris. Videre ble låavh-gåetien satt opp, og så skulle man doerkestidh, legge riset utover. Heldigvis for både konfirmanter og konfirmantledere var det god hjelp å få fra familien til konfirmantene.

Den store låavht-gåetien ble brukt både til overnatting og matlaging før gudstjenesten. Konfirmantene bakte læjpie til

kirkekafe etter gudstjenesten sammen med ungdomsleder og medhjelpere. Vi kan gjerne si at konfirmantene «bygde» kirka denne gangen, og kirka som fellesskap bygges videre med de unge – og voksne – som kommer til.

Etter gudstjenesten skulle alt ryddes og rigges ned. Det gjelder heldigvis kun det ytre, og ikke fellesskapet. Det kjennes heller som at fellesskapet blir styrket av det vi gjør sammen, igjen med svært god hjelp av familien. Denne måten å være sammen på var en god opplevelse, og vi sier takk for at vi fikk ta del i området og dagene sammen.

Einar Sørlið Bondevik,
hearra/prest

ARRANGEMENTSKALENDER

Daerpies Dierie ønsker å presentere en oversikt over kommende aktiviteter og arrangement.

Har du noe du gjerne vil ha presentert, noe andre kan forberede seg til eller melde seg på? Send epost til eb788@kirken.no. Skriv Kalender/DD i emnefeltet (åmnesraden).

September 2026

- 30** Sanningskommissionen för det samiska folket lämnar över berättelsebok och slutrapport, på Gaskeuniversitete, Östersund. Överlämnandet kan följas via digital sändning på sanningskommissionensamer.se.
- 30** Sista ansökningsdag i höst för Samiska rådet i Svenska kyrkans bidrag till utveckling av samiskt kyrkoliv

Oktober 2026

- 1.-4.** Konfirmatsamling Saemien Åålmege
- 4** Samisk gudstjänst, Risbäcks kyrka.
- 5** Anmälan till Svenska kyrkans samiska konfirmationsläger 2027 stängs.
- 16-17** Dialogkonferensen Ságastallamat 3 i Härnösand med tema skog. Konferensen kan följas via digital sändning på svenskakyrkan.se/samiska/sagastallamat
- 19-25** Gielevånhoe/Samisk språkvecka, gemensamt i Sverige, Norge och Finland

November 2026

- 5.-6.** Sørsamisk helsekonferanse. Påmeldingsfrist 1. oktober til Toini Bergstrøm på mail: toibe@trondelagfylke.no. Tema: «Samisk folkemedisin og åndelighet knyttet til helse» og «Helsetjenester til samisk befolkning – tiltak og prosjekter»
- 6.-8.** Samisk kirkeråd arrangerer ungdomshelg i Alta, se kirken.no/samisk. Kontakt Hannah Elerine Bruvold tlf. 403 23 582, e-post hb946@kirken.no.
- 12** Samiska rådet i Svenska kyrkans kulturpris delas ut vid en festgudstjänst i Uppsala domkyrka.
- 13** Planerat datum för kyrkostyrelsens beslut om bestämmelse för hur urfolksrättens princip FPIC ska tillämpas i Svenska kyrkans skogsförvaltning.
- 27.-29.** Familiesamling Saemien Åålmege. Kontakt mk924@kirken.no

Desember 2026

- 7.** DD nummer 4
- 24.-25.** Julegudstjenester nær deg

Januar 2027

Februar 2027

- 6.** Samisk nasjonaldag. Se etter arrangement nær der du bor.
- 11.-14.** Samisk kirkeråd arrangerer konfirmantleir i Skogn med tema Tilhørighet. Kontakt Hannah Elerine Bruvold tlf. 403 23 582, e-post hb946@kirken.no.

Mojhtese-baakoeh gånka Haralden bijre

Altese Majesteete Gånka, vijhtede Harald, sealadamme.

Mijjen vaajmojde sårkoe deavhta. Mijjeh goh nasjovne sorkeminie. Sårkosne joekoen gæjhteles libie juktie gånka Harald gaajhkem jijtse jielemem buerie gånkine gaajhkesidie orreme.

Nidarosen stoere-gærhkosne giesien 1991 gånka Harald trööhnege Sonjine aktine bueriesjugniedovvi gånkine årroddh. Gånka jeehti bueriesjugniedasse stinkesvoetem sutnjien vedtieji jñ nasjovne satnem faerhmiesti, jñ dellie satne iedtjem åadtjoeji gosse åålmege sov åvteste rohkeli. Mænngan numhtie orreme.

Diedtem gånkine årroddh gaerhtesvoetine guadtme guktie mijjen laante bueriesjugniedovvi.

Gosse gånka jñ trööhnege voenh jñ staarh geerve biejjie jñ lustes biejjie gåassoelijan, almetji lihke böötigan. Vuesiehtigan seabradahke tjura ååkteldihkine jñ leajhtadimmine tseegkesovvedh.

Gånkan hååleme mijjem ektiedi gosse geerve biejjieh. Nåakevoeten bijre soptsestamme jñ buerkiestamme guktie edtjimh åvtese vuelkedh gosse vaahra låavteme.

Gånka Harald eevtjeme kristeles jñ humanistihkes vierhtieh goh demokratije, staaten reakta gaajhkesidie jñ nasjovnen ektievoete. Jijtje dejtie vierhtide dahkoejgumie vuesiehti gosse almetjidie gaavnesji jñ almetjigumie soptsesti.

Gånka tjiertesti gelie-måadtsh nasjovnese stoere vierhtine lea. Vuesiehti dihte stoere vierhtie sutnjien aaj. Numhtie seamadimmiem vuesiehti.

Soptsesti jñ dahkoejgumie åehpiedehti jijtse åssjalommesidie jñ jaahkoem.

Dellie meehti almetjidie faerhmiestidh gñeh jeatjhlaakan goh satne ussjedin jñ jaehkiejin, jñ gñeh lin jeatjah vuekieh. Ektesne edtjebe jieleddh. Jijnjesh daam govlin jñ gånkam goltelin. Gaajhkesh gñeh Nöörjesne jlieminie, edtjeh ektesne årroddh jalhts ovmessie laantijste båtame, jalhts dej leah ovmessie jaahkoe jñ ovmessie åssjalommesh jñ sijhtieh jijtje mielehkem veeljedh jalhts gaarmanæjja gaarmanæjjam veeljie jñ nyjsenæjja nyjsenæjjam veeljie, gånka jeehti.

Gånkam libie girmeme, jñ mijjeh garmere libie juktie nöörjeladtjine libie. Almetjh veartanisnie mijjen gånkam jååhkesjamme. Dah vuaj-neme guktie gånka Nöörjen almetjidie ektiedamme.

Gånka Harald bætije biejjide eavadi, jñ noere almetjinie aktine våavkasji jñ eeremasth våavkasji gosse mijjen jieleme-byjreske aajhtasåvva. Maehtebe gujht jieleme-byjreskem vaarlidh jis ektesne vaarlilibie, gånka jeehti.

Daelie gånkan fuelhkie mijjen åssjalommesinie. Altese Majesteete Trööhnege Sonjine aktine sorkebe jñ Altese Majesteete gaektsedinie Gånka Håkoninie aktine jñ gånkan fuelhkine aktine

sorkebe. Rohkelibie Jupmele edtja gånkan fuelhkiem hoksedh jñ soelkedidh.

Vaajtelibie gånka Håkonen biejjieh goh Nöörjen gånka, hijven sjidtieh, jñ vaajtelibie trööhnege Mette-Mariten biejjieh goh Nöörjen trööhnege, hijven sjidtieh.

Vaajt Jupmele gåabpatjahkide bueriesjugnede guktie dej dahkoeh buerie-aevhkine nasjovnese jñ almetjidie sjidtieh.

*Olav Fykse Tveit,
Nöörjen gærhkoen åvtehke-bæspa*

Guvvie: Jørgen Gornæs / Det kongelige hoff

Altese Majesteete Gånka Harald V mojhtesasse

**Stoerre sárkojne mijjeh
sjuvvesjem dåásteme Altese
Majesteete Gånka Harald V
lea sealadamme.**

Saemiedigkien ávtes-
te mijjeh hoksem buakta
Altese Majesteete Trööhnege
Sonjese, Altese Majesteete
Gánkese, jeatjabidie gånka-
fuelhkesne jñh gaajhkesidie
gñeh lin Gånka Haralden
lñhkemes daennie leevles
tñjjen.

Gånka Harald ellies
barkoen tjñrrh lñhke gas-
kesem Saepmine jñh saemien
åålmeginie átneme. Dñhte
lij feerhmeles, jñh altese
baakoeh jñh dahkoeh stoerre
vihkesesvoetine orreme
jååhkesjæmman saemijste
åålmeginie jñh saemien se-
abradahken evtiedæmman.

Saemiedigkien rñhpestim-
mesne jaepien 1997 Gånka
Harald jeehti Nöörjen staate
lea tseegkesovveme göökti
åålmegi dajvesne, daaroeh
jñh saemieh. Daah baakoeh
leah mijjen histovrijasse
tjaalehtjovveme. Saemien
åålmegi, mijjen histovrije
jñh mijjen sijjie Nöörjesne
jååhkesjovvi dej baakoelj
gujmie.

Gellie luhkiejaepine Gånka
Harald saemien lñhkes-se-
abradahkide guessine feeli,
jñh almetji gujmie dñervesji
abpe Saepmesne. Saemien
åålmeginie ååktojne, væjse-
hkevoetine jñh staeries jed-
tjine dñervesji. Altese tjñelkes
jååhkesjimmie mijjen
gñelijste, mijjen kultuvreste
jñh mijjen vøkijste lea eevre
vihkeses orreme saemien

ektievoetese jñh gaskesasse
saemien åålmegen jñh Nöör-
jen staaten gaskem.

Mijjeh gånkam mājhta gie
saemien åålmegem vööj-
ni, jñh altese barkoen tjñrrh
viehkehti mijjen sijjem jñh
mijjen vyörtegsvoetem ek-
tievoetesne nænnoestidh.

Mijjen åssjaldahkh leah
Altese Majesteete Trööhnege
Sonjan, Altese Majesteete
Gånkan, dej jeatjebi gån-
kafuelhkesne jñh gaajhkesi
luvnie gñeh lin Gånka Haral-
den lñhke.

Jeenjh gæjhtoe, Gånka
Harald.

*Sandra Márjá West, Saemiedig-
kien stoerretjåanghkoen ávteheke
Silje Karine Muotka,
Saemiedigkiepresideente*

MINNEORD OVER KONG HARALD V

Både preses i Den norske kirke og ledelsen for Sametinget har skrevet minneord over kong Harald V. Minneordene kan leses i sin helhet på norsk, lule- og nordsamisk i tillegg til sørsamisk på kirken.no og sametinget.no.

Preses i Den norske kirke Olav Fykse Tveit legg vekt på kong Harald som en samlende og inkluderende konge. Kong Harald og Dronning Sonja ble signet i Nidarosdomen. Med en sterk forankring for sin gjerning, var kongen også raus og inkluderende ovenfor mennesker med annen tro og tradisjoner. Preses holder frem at kong Harald så på mangfold som en ressurs og viste gjennom det hva forsoning kan være. Preses viser også til kongens engasjement for unge og uro for framtiden, med tro på at vi sammen kan få til forandringer.

I samisk historie har det ofte vært et nært forhold mellom kongen og det samiske folk. I sitt minneord over kong Harald omtaler sametingets plenumsleder Sandra Márjá West og sametingspresident Silje Karine Muotka kong Harald som en samlende skikkelse som gjennom sine ord og handlinger har hatt stor betydning for det samiske samfunnet. De viser til kongens ord ved åpningen av Sametinget i 1997 om at staten Norge er bygget på territoriet til to folk, nordmenn og samer.

- Disse ordne står risset inn i vår historie, skriver West og Muotka som også viser til kongens reiser i Saepmie og genuine interesse for det samiske folk.

Einar Sørlið Bondevik

Guvvie: Sara Marja Magga

Ole Henrik Magga earoedåaktarinie

Gaskeuniversiteete Ole Henrik Magga earoedåaktarinie nommehtamme. Universiteete dam bæjjohtamme sov sijjesne gaskeviermesne, miun.se.

Universiteeten sijjesne maethebe lohkedh man gielhtie Ole Henrik earoedåaktarinie sjidteme:

– Ole Henrik Magga lea akte dejstie almetjijstie gie joekoen diedtem vaalteme, gieledotkeminie jñh saemien politihken åvtehkinie Saepmesne jñh internationale eatnamisnie.

Ole Henrik professorinie orreme Osloven universiteetesne jñh Saemien jolleskuvlesne Guovdageaidnusne. Saemien gielide evtiedamme jñh jeala-jahteme. Åarjelsaemieh gæjhteles leah juktie grammatihke-gærjam tjaaleme.

Akademijen dahkoen baalte politihkine barkeme. Mujhtebe Ole Henrik NSR-en åvtehkinie lij (1980–1985) dej beeli Staate luhpiedi Guovdageaidnu-Álaheaju-jeanoem gebpiedidh.

SAMMENDRAG

Ole Henrik Magga utnevnt til æresdoktor

Mittuniversitetet har kunngjort på sin hjemmeside miun.se at Ole Henrik Magga er utnevnt til æresdoktor for sitt arbeid med samiske språk og sin politiske innsats.

Han har vært professor i samiske språk ved universitetet i Oslo og ved Samisk høyskole i Kautokeino. Ved siden av det akademiske arbeidet har han vært politiker. Les mer om hans mangfoldige arbeid og store innsats på hjemmesiden til Mittuniversitetet: miun.se

Stujmien mænngan Saemiedigkie tseegkesovvi, jñh Ole Henrik Saemiedigkien voestes presideentine sjidti. Gaskeuniversiteeten gaskeviermie-sijjesne maethebe jienebem lohkedh mejnie Ole Henrik barkeme jñh maam evtiedamme.

Bierna Leine Bientie

Råd för sydsamiska i gudstjänsten

Härnösands stift-Hierne-sanden gærhkoetjtelte har tagit fram konkreta råd till församlingarna som stöd för att använda sydsamiska i gudstjänster och agendor.

Råden pekar bland annat på möjligheten att använda sydsamiska texter i några av gudstjänstens bärande moment. Här nämns Aal-koebaakoe-Välkomnande, Aejlies jaahkoe-Trosbekännelsen, Mijjen aehtjie-Vår

fader och Bueriesjugniedasse-Välsignelsen.

I ett brev som följer med råden skriver biskop Teresia Boström:

– Att låta sydsamiskt språk och uttryck vara en självklar del av gudstjänsten är en konsekvens av kyrkans tro att Guds rike bärs av mångfald och rättvisa.

Hon avslutar brevet med en uppmaning:

– Förutsättningarna ser

olika ut, men även mindre inslag är betydelsefulla. Låt utvecklingen få växa stegvis.

Kajsa Åslin

Biskop Teresia Boström vill uppmuntra församlingarna att använda sydsamiska texter och psalmer i det lokala gudstjänstlivet.

Foto: Gustaf Helsing

Ságastallamat 3: Skog och mark

Foto: Magnus Aronsson/IKON

Svenska kyrkan bjuder in till Ságastallamat 3 i Härnösand den 16-17 oktober. Dialogmötet samlar samiska organisationer, samebyar, Sametinget samt ärkebiskop Martin Modéus och biskopar från Västerås, Härnösand, Luleå och Skara stift. Årets huvudtema är skog och mark.

Mötet bygger vidare på Ságastallamat 1 och 2 och är en del av Svenska kyrkans arbete för försoning och stärkt dialog med det samiska folket. På programmet står bland annat en utvärdering av försoningsprocessens första etapp

(2022-2026) samt arbetet med att ta fram närmare bestämmelser för hur den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtal (FPIC) ska tillsämplas, i syfte att främja renskötseln.

Genom dialog och erfarenhetsutbyte vill Svenska kyrkan i samarbete med samiska företrädare lägga grunden för det fortsatta arbetet i etapp två av försoningsprocessen. Dialogmötet kommer att streamas på Svenska kyrkans hemsida.

Heder til *Mot vinden*

Dokumentarfilmen *Mot vinden* hadde premiere i 2025. Filmen handler om utfordringene knyttet til reindrift og vindkraftutbygging i Øyfjellet/Vesterfjella i Vefsn (se omtale i DD 4/25). Til Norges største filmfestival ble filmen i år nominert som en av tre til

Amandaprisen i kategorien for Beste originalmusikk. Komponist og musiker Daniel Herskedal står bak musikken. Filmen og musikken nådde imidlertid ikke opp i selve pristildelingen, men har likevel fått hederlig omtale og oppmerksomhet.

Saemien gielesne mov fuelhkesne

Aarbortesne göökten sijjiej nommh mah daaroen gielesne lea Tjolmen jñ Luspen. Dah saemien gielesne bätieh: Tjælmie jñ Luspie. Muvhth saemien baakoeh ennje jieliemie laedtiej luvnie.

Manne Mussierisnie reakadamme jñ byjjenamme, mohte mov aahka Aarborteste, Aanghkejaevrien bealeste bääta. Debpene gosse tjäädtje gaertenene gätien okseraekesne jñ vuartesje jaevrien gääjkoeh, dle äelkies bielesne Tjælmie (daaroen gielesne "Tjolmen") jñ gärröeh bielesne Luspie (daaroen gielesne "Luspen").

Dah göökte sijjienommh mah daaroen gielesne pruvhkesävva, saemiengielesne bätieh. Aarbortesne saemien gielesne veaksehke orreme. Gosse laedtiej böötin jñ ärröejin seamma sijjesne goh saemieh, dle laedtiej aaj ännetji saemien gielesne provhkin. Mov aahka rovkije, mohte læjhkan maahta vñjhtese ryöknedh – saemien: "Akte, göökte, golme, njeljie, vñjhte!" Saemien kraanna mov maadteraahkese dam ööhpehtamme, jñ dle mov maadteraahka jñtse nñejtse aaj dam ööhpehtamme, vñjhtese ryöknedh saemiengielesne. Im daejrieh mannasinie, mohte luste, ännetji saemiengielesne äadtjoeji jñiedh laedtiej fuelhkesne.

Jalhts manne laedtiej fuelhkestesne, dle læjhkan saemien baakoeh mov daaroengielesne jñielie-minie, vuesiehtimmie gaavhtan sijjienommine. Munnjen vihkele daaletje seabradahkesne ij barre daaroengielesne äadtjoej vääjnedh jñ govledh. Saemiengielesne iktesth daesnie orreme. Mannasinie ibie galkh äadtjodh gaajhkh mijjen gñelh govledh jñ vuejnedh? Seammalaakan goh mov maadteraahka, manne aaj sijhtim saemien gielesne lieredh. Vienhtem hijven jis mijjen kraannajugmie daamtajäbpoe soptsestibie jñ dejstie lierebe.

Thomas Brevik Kjærstad

SAMMENDRAG

Artikkelforfatteren skriver om hvordan samisk språk har vært til stede i hans norske familie, i form av stedsnavn og ord, og at kontakt med naboene våre kan formidle språk og forståelse.

La fjella leve - film tett på Fosen-saken

Filmskaper Håvard Bustnes leste en notis i avisa: Rein-driftsutøverne på Fosen hadde vunnet fram i Høyesterett i storkammer mot Norges til da største vindkraftutbygging. Dette vakte nysgjerrigheten og en undring på hvorfor det ikke var slått større opp. Senere ble det større, og filmen viser episoder tett på prosesser og noen av de involverte reindrifutøverne.

Det skjedde likevel ikke noe med vindkraftanlegget etter dommen. Bustnes tok med kamera til markering-

er og demonstrasjoner på Fosen. Reindrifutøverne visste ikke helt hvem han var, og ingen visste hva det skulle bli. Etter hvert ble det bedre kontakt, og Bustnes har fått filmet tett på gjennom Fosen-aksjonene i Oslo, møter med statsråd og departement, rettsaker, meklingsmøter og hjemme hos reindrifutøverne i Nord-Fosen sida. Resultatet har blitt en dokumentarfilm som viser prosessen fra innsiden fra etter Høyesterettsdommen og fram til nå.

Filmen har sin ordinære premiere 9. oktober, men har allerede blitt vist flere steder både i inn- og utland med etterfølgende samtale med filmskaper og involverte i Nord-Fosen sida. Slik var det også etter framvisningen på Snåasen savka/Snåsa hallen under Tjaktjen Tjåanghkoe.

Bustnes har blitt tydelig grepet av saken.

- Det handler om rettsikkerheten for alle, sier Bustnes og hvorfor han har laget filmen. For Sissel Stormo Holtan som har sidaandel i Nord-Fosen, var det et sjokk å møte staten som partshjelp for utbygger i Høyesterett.

- Staten skal passe på oss. Denne saken gjør at vi mister tilliten til at staten kan gjøre det, sier Holtan. En annen av utøverne i Nord-Fosen side, Elise Pavall Årbogen sier man kan kjenne seg maktesløs.

- Men vi opplevde også at vi ikke var alene. Vi står i kampen for fortida, de som har gått foran, og for framtida, de som kommer etter oss. Og kampen er ikke ferdig, vi vet ikke om vi har beite om tre år, sier Årbogen og viser til utfordringene

med erstatningsbeite som staten skal legge til rette for. Hun fortalte ellers at de hadde gruet seg til filmvisningen på Tjaktjen Tjåanghkoe.

- Dere er jo oss, så takk for gode tilbakemeldinger!

Gode tilbakemeldinger var det flere av. Både stående applaus og spørsmål og kommentarer etter visningen fortalte om stor støtte til reindrifta på Fosen. Flere av aksjonistene fra Fosen-aksjonene var også til stede på visningen. Filmhandler om en tung og uløst sak, men den viste også noen komiske – eller tragikomiske – sider. Galgenhumor har også vært viktig for å komme videre i vanskelige tider. Og en annen kommentar fra salen kan vise enda en side ved filmen:

- Vi ser kjærlighet til reien i filmen. Og vi saemieh har reist oss.

Kontakt din lokale kino for å melde interesse for at de setter opp filmen. Distributør er Norsk film distribusjon.

Einar Sørlied Bondevik

Fra v.: Filmskaper Håvard Bustnes sammen med sidaandelsharverne i Nord-Fosen sida Sissel Stormo Holtan, Elise Pavall Årbogen og Lena Haugen.

Foto: Einar Sørlied Bondevik/DD

Forts skisse, så tegne av, så brodere. Barna fikk også prøve seg på brodering under lørdagens workshop.

Fullt rundt bordet på workshop med Britta Marakatt-Labba, så (fra v.) Sissel Stormo Holtan, Tone Marie Larsen og Hanne Magga må ta til takke stoler langs veggen.

Foto: Einar Sørliid Bondevik/DD

Med Saepmie inn i fremtiden

Det var både tilbakeblikk i fortida, men mest av alt blikk inn i framtida som var tema på Tjaktjen Tjåanghkoe som ble arrangert 26.-30. august. Det meste av programmet foregikk på Saemien Sijte, og stor-lavvoen var ofte fullsatt under seminar og foredrag – noen ganger litt mer enn fullsatt.

Programmet på Tjaktjen Tjåanghkoe var som vanlig variert med både faglige diskusjoner og seminar, sosiale aktiviteter og konserter, litt idrett, program for de yngre og ikke minst prat over god mat og en kaffekopp. Årets samling ble noe dempet på grunn av kong Harald Vs dødsfall, noe som ble markert både på Saemien Sijte og under sørsamisk-norsk gudstjeneste i Snåsa kirke på søndagen.

Unge voksne innledet programmet med en samtale

om Saepmie inn i fremtiden før det ble et tilbakeblikk på Samiske og norske minnekulturer. Hvem skriver historien i bygdebøker og historieverk? Tematikken fortsatte neste dag med lys på hvordan media formidler «samiske saker». Media er gjerne konfliktorientert, men hvilken side blir formidlet og hvor får journalister sin informasjon fra? Utfordringen er at samiske stemmer og vinklinger får slippe til. Eksempler her er dekningen av rettssaker som Fosen-saken og -aksjonene og Øyfell-saken. Et annet spørsmål er hvordan samtaler foregår i Saepmie.

– Har vi en offentlig samtale der vi får diskutere saker i det sørsamiske området, spurte medieviter Inga Marja Steinfjell. Hun savnet arenaer utenom møteplasser som Tjaktjen Tjåanghkoe der man kan drøfte samiske

anliggender uavhengig av hvilke språk man brukte.

For mange var lørdagens foredrag om kunst et høydepunkt de hadde sett fram til. Katarina Blind har spesielt gledet mange mine sine enkle tegninger og treffende kommentarer. Hun fortalte om sitt arbeid med ulike kunstuttrykk og blant annet om hvordan materialet også arbeider med henne. Det er spesielt tydelig når hun arbeider med tre. Hun finner kunstverket i treet mer enn å forme treet til det hun har tenkt.

Britta Marakatt-Labba er en av Saepmies mest internasjonalt anerkjente kunstnere. Hun ser på sine verk som en fortsettelse av den samiske fortellerkunsten. Mest kjent er hennes

bilder i tekstil og broderi. I utdanningen måtte hun først bli trygg på sine egne bilder før hun ville se for mye på andre. Hun forteller gjerne om hverdagen, om samisk tradisjon og historie. I mange bilder er det aah-kaer/gudinner som passer på og ordner opp. Bildene er gjerne politiske, noe som også har gitt henne motstand.

Et høydepunkt i den sosiale delen av programmet var lassokastkonkurransen. Det ble konkurrert i flere klasser, og både prestisje og premier stod på spill. I finalen i ungdomsklassen vekslet de på å ligge i ledelsen, og de var kun sekunder som skilte dem fra hverandre.

Einar Sørliid Bondevik

Mange benyttet anledningen til å skrive i kondolanseprotokollen for Kong Harald V.

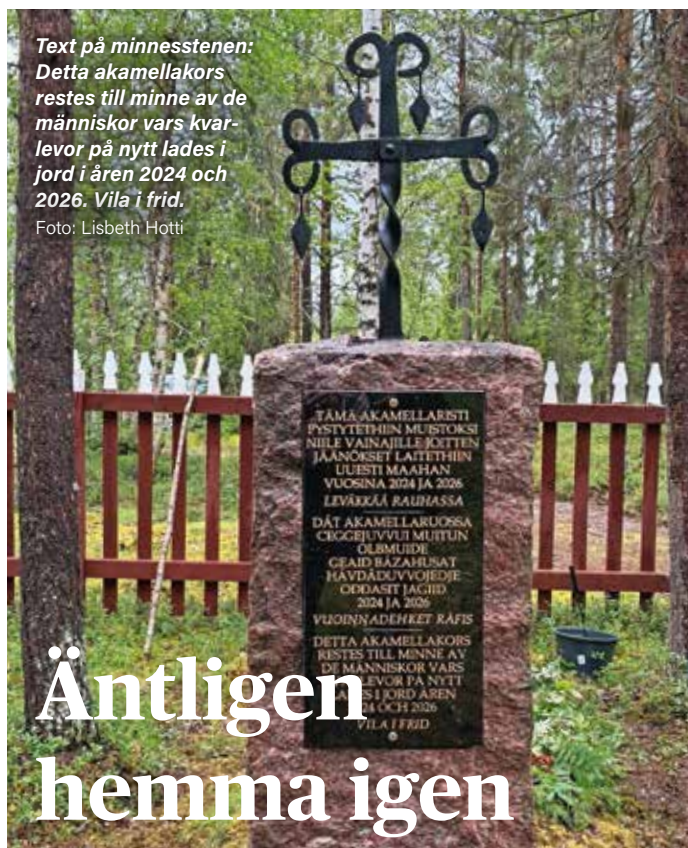

Dyktige finalister i ungdomsklassen i lassokastkonkurransen. Fra v.: Elin Hætta, Jonas Åhrén og Laara Dunfjeld-Mølnvik knivtet alle om seieren.

Text på minnesstenen:
Detta akamellakors
restes till minne av de
människor vars kvar-
levor på nytt lades i
jord i åren 2024 och
2026. Vila i frid.

Foto: Lisbeth Hotti

Äntligen hemma igen

Den 15 augusti 2026 fick tre individer äntligen återvända till sin sista vila på Akamella kyrkogård vid Muonio älv. Under en stillsam ceremoni samlades ett 60-tal personer för att tillsammans bära dem hem till den plats där de en gång hade lagts till vila.

Musik, bön och gemen-skap präglade dagen när de tre näveraskarna bars fram. Efter nära 150 år fick de åter vila i vigd jord. Från att ha varit föremål för forskning fick de åter träda fram som människor, burna av byg-dens minne, värdighet och omsorg.

I sina tal påminde kyrkoher-de Magnus Aasa och bi-skop Åsa Nyström om både sorgen över den gravfrid som en gång bröts och tack-samheten över att dagen för återbördandet äntligen hade kommit. Detta var andra gången ett återbördande skedde vid Akamella öde-

kyrkogård. Första gången ägde rum 2024, då kvar-levorna efter 23 individer återfördes till sin viloplat.

Vid ceremonin avtäck-te biskop Åsa Nyström en minnessten med text på svenska, nordsamiska och meänkieli. När näveraskarna sänktes ned i graven sjöng deltagarna psalmen Härlig är jorden och ceremonin avslutades med att välsig-nelsen uttalades på svenska, meänkieli och samiska. Som en sista hälsning lade de närvarande varsin rönnkvist vid graven.

Dagen handlade om mer än ett återbördande. Den hand-lade om människovärde, minne och försoning. Efter 148 år fick de som en gång fördes bort från sin viloplat komma hem igen, till den bygd där de hör hemma och till den vila som nu åter har fått råda.

Lisbeth Hotti

Ny musikk: Manne leam CİLja

Cecilia Dyroy begynte som artist under navnet bycecilia. I 2024 vant hun Sámi Grand Prix med låten Mannem áajaldahteme (Har du glemt meg). Hverken ar-tisten eller låten er glemt, og begge trer tydelig frem på debutalbumet som ble slup-pet i starten av september.

Navnet bycecilia er borte. Nå trer Cecilia Dyroy fram som CİLja som er det samis-ke navnet hun har vokst opp med i familien. I norsk oversettelse blir album-tittelen Manne leam CİLja ganske enkelt Jeg er CİLja.

– Det føltes viktig og helt nødvendig for å kunne ta i bruk det navnet som spiller meg som person og musi-kalsk, har artisten fortalt til Nea radio.

Tekstene på albumet er på sørsamisk og engelsk. Ejva-Krihke Jonassen har bidratt som språkkonsulent og oversetter. Albumet er videre laget sammen med artist, produsent og sam-boeren Simen Løberg.

– Dette gjør at kjærlig-

heten til musikken og sør-samisk språk høres gjen-nom hele albumet, skriver de i pressemeldingen for albumet.

Musikken blir omtalt som «moderne nordisk elektro-nika-pop et sted mellom Dagny og Robyn». Det er musikk med god danse-rytme og tempo, men CİLja og Simon Løberg har også fremført noen av låtene live i en enklere drakt og rolige-re tempo med kun kassegi-tar som akkompagnement til vokalen.

På albumet finnes også en tolkning av den samiske nasjonaljoiken. Utenom vinnerlåten fra Sami Grand Prix Mannem áajaldahteme, finnes det også 7 andre poplåter på albumet. Den musikalske innpakningen og miksen av tekster på engelsk og sørsamisk viser oss artisten CİLja som lager sine egne spor i det samiske musikklandskapet.

Einar Sørliid Bondevik

Helaften med samisk kultur og åndelighet

Med initiativ fra kirkene i Mosjøen og Rana ble det invitert til samisk kulturkveld i henholdsvis Dolstad og Gruben kirke under tittelen **Tro og åndelighet i lys av samisk kulturhistorie – hva kan vi lære? Som innledere hadde man hentet inn litteraturviter Harald Gaski og religionsviter Håkan Rydving, begge med bred kompetanse og lang fartstid fra universitetssektoren.**

Ønsket for kulturkveldene var å bidra til økt kunnskap og forståelse og slik være et bidrag inn i forsoningsprosessen. Et spørsmål som gikk igjen i samtaler i etterkant er hva man kan gjøre som kirke for å la samisk virkelighetsforståelse få en naturlig plass.

Men en god kveld handler ikke bare om forelesning og historie. Maten var også en viktig del. Det ble dekket langbord i kirkene og servert riktig god kjøttsuppe. Utover kvelden ble det også servert kaffe og kaker. Kirkekaffe er et folkelig «tredje sakrament» i norsk kirkelighet, og det er heller ikke uvesentlig i samisk tradisjon. Måltid skaper også fellesskap og gir en trygg ramme om samlingen og samtaler om temaer som blir tatt opp.

Kvelden ble innledet av Kaja-Regine Bienties stemme som joiket for oss. På mange måter ble hennes joiker et tredje foredrag der hun bandt sammen kvelden med små innslag der hun både fortalte om joiken, dens form og innhold, og sitt eget forhold til og utvikling av sin joikestemme.

– Joiken hører til mellom oss. Vi kan ta den tilbake. Den hører til hjemme, i hverdagen. Vi kan alle joike litt hver dag. Det er ikke noe bare de store som Mari Boine

holder på med, sa Bientie.

Hele forsamlingen fikk også synge med på Mov aalhtere vaerine tjuavka, jubileumssalmen fra Tråante 2017, som bruker naturen til å fortelle om troen.

Kirkerommet fikk et annet uttrykk disse kveldene. I korpartiet var det arrangert med blant annet en aernie, på norsk arnested/ildsted. Aernie er et sentralt punkt både fysisk og åndelig i en samisk gåetie/kåte eller lavvo. Det kunne gi litt av opplevelsen av å være hjemme i et samisk bosted.

Samiske tradisjoner var også det som kom frem gjennom Gaski og Rydvings foredrag. Harald Gaski la blant annet vekt på som samisk tradisjon at områder skal tas vare på. I sijte-tradisjonen arbeider man ut fra konsensus. Man har et felles ansvar for områder og et ansvar for kommende generasjoner i motsetning til å ta et område i eie for egen vinning. Det gjør at man tar hensyn til både nærmiljø og bærekraft. I tilknytning til dette ligger også tradisjonen om å takke for det man har og får. Dette er gjerne en stille takk som ikke trenger å høres eller ses av andre.

Landet har også sin historie. Når man forteller historien til et folk, må man også fortelle markens historie. Videre handler det om å lytte til og lese landet. Man følger spor og respekterer veiledning man mottar. Fortellingene om samene må også dekoloniseres.

– Vi må fortelle på våre egne premisser, og vi trenger ikke sammenligne med det norske, sa Gaski og siterte den nord-amerikanske urfolkforskeren Leanne Betasamosake Simpson som sier det slik:

Harald Gaski (t.v.) og Håkan Rydving delte engasjert av sin kunnskap for en lyttende og interessert forsamling.

◀ Foto: Einar Sørli Bondevik

Kaja-Regine Bientie delte både av seg selv og sin joik gjennom kveldene i Dolstad og Gruben kirker.

Foto: Einar Sørli Bondevik ▼

– Om jeg skal tegne et kart over et område blir det i form av en vuelie/sang.

Sammenhengen mellom liv, død, joik og navn kom fram i Håkan Rydvings foredrag. Med utgangspunkt i intervju med samer overlevert fra 1720-tallet forklarte Rydving sin forståelse av samisk livs- og tolkning. Landskapet er både det synlige og det usynlige. Noen steder møtes disse, og disse stedene omtales som bissie/hellige.

Avdøde er levende i den usynlige verden, en verden som er speilvendt av vår verden. Vi går «fötter mot fötter». Det er en god og rik verden, men det er ingen joiker – og da kan man ikke trives. Livet er både fysisk og synlig og sosialt. Gjennom joiken er de avdøde og usynlige sosialt levende. De kan også være voktere for barn eller reinflokken. Gjennom navngivning kan avdøde også bli fysisk levende igjen i barna som blir født. Fra 1500-tallet

og utover ble det færre samiske navn i kirkebøkene.

– Prestene godtok ikke samiske navn. Barna måtte ha «kristne» navn, men det kunne være navn fra norrøn tradisjon som Tor eller Erik, kunne Rydving fortelle. Det finnes også samiske teologer fra 15- og 1600-tallet som holdt på med det man i dag kunne kalle urfolksteologi.

– Men de har blitt glemt og er usynlige i historien, sa Rydving.

Kveldene ble avsluttet med en samtale der også en engasjert forsamling fikk kommentere og stille spørsmål. Et gjennomgående spørsmål er hva man som kirke kan gjøre. Slike kvelder med synliggjøring, formidling av kunnskap og rom for samtale – og kaffe – er et bidrag i så måte. Det var tydelig at kvelden ble satt stor pris på av de 50-60 personer deltok hvert sted på i Dolstad og Gruben kirker.

Einar Sørli Bondevik

Lesetips for barn og ungdom

Det blir stadig utgitt nye bøker på sørsamisk i samarbeid mellom Gielem nastedh og Trøndelag fylkesbibliotek. I juni kom det bøker om hundevalper, bruksanvisning for lillesøster, butikktveri, en Plupp-bok, måneferd og urfolk og identitet i byen.

Alle bøkene kan kjøpes fra Gaaltije i Östersund og Saemien Sijte i Snåsa. Vi setter fokus på to av bøkene:

Staaresne bierkenidh

(«Surviving the city») er en tegneserieroman fra Canada for ungdom om de to urfolk-sjentene Miikwan og Dez som prøver å finne sin vei og identitet i byen gjennom vennskap og savn. Bakteppet er generasjoner av overgrep mot urfolkskvinner i Canada.

Teksten er kort og illustrasjonene forteller videre det som ikke blir sagt med ord.

Forfatter er Tasha Spillett og illustratører er Natasha Donovan og Donovan Yaciuk. Oversetter til sørsamisk er August Sjøvoll. Den sørsamiske oversettelsen av boka innledes med et dikt:

ONNEÅABPA

Onneåabpa

Datnem vuajnam jalhts ih
leah annje jijtjemdh vuajne-
me

Jalhts ih riecteslaakan dov
bijre soptsesh

Jalhts jijtjemdh vöörhkh

Juktie gie joem, gäessie
joem jallh gogkoe joem leah
datnem vöörhkehtamme

sagki jearsoesåbpoe årrodd
guktie leah, gosse klienje-
minie

Onneåabpa

Sijhtem aejlies baakoeh
dov bealjan simmedh guktie
eensilaakan govloeh
gosse raejrienledtie datnem
jaksas jñh gaajhkem nåakem
destie njaama

Sijhtem kråvnam dov

æjjien nille tseegkedh,
gaajhkesidie gñeh dutnjien
vijlelieh ihke datne dan
joekoen jñh lyjnehke

Onneåabpa

Dutnjien edtjem laavloes-
tidh gosk' dov gieie mājhta
daanhtsodh

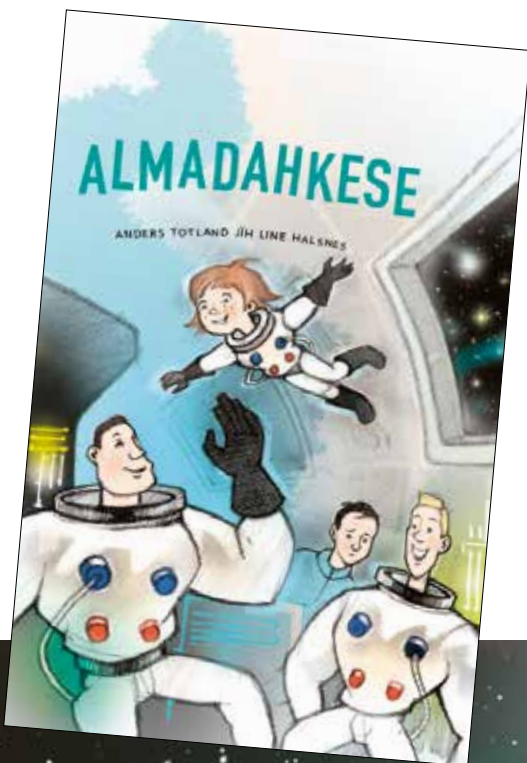
Dov gaavhtan edtjem tjoer-
medh guktie mājhtah

Datne desnie, gusnie faav-
roesvoete jñh nænnoesvoete
gaavnedieh

Edtjem daalhkesch geaj-
noeraejkiem seejedh gogkoe
vaedtsien guktie vihtth
jearsoesåbpoe sjædta dov
gaavhtan

Onneåabpa

Datnem vuajnam

– Gusnie mǎnnoeh? Alva gihtjie
– Apollo 11, Neil jeahta.
– Mǎnnoeh askese vuelkien!
Alvan tjǎejjie tjogkelde.

Almadahkese («Ut i rommet») er ei kort barnebok om Alva som drømmer at hun er med på den første måneferden. Enkel tekst og illustrasjoner gjør dette til en bok egnet for nye le-

sere. Forfatter er Anders Totland og Line Halsnes er illustratør. Risten Birje Steinfjell har oversatt boka til sørsamisk.

Einar Sørlið Bondevik

SPRÅKSPALTEN

Aelkieh saemiesticdh!

Begynn å snakke sørsamisk!

► Her kommer litt «starthjelp» for deg som vil begynne med sørsamisk språk. Det er lett å lære litt, og litt er mye mer enn ingenting. Så sett i gang – aelkieh saemiesticdh!

Aereden = om morgenen

Voestegh = først

Mænngan = etterpå

Daelie = nå

Dellie = da

Åeredh = sove

Fahkedh = våkne

Tjuetjielidh = stå opp

Bissedh = vaske seg

Baenieh skubpedh = pusse tenner

Gåårvedidh = kle på seg

Byöpmedidh = spise

Abpe jïjgem åaram. = Jeg sover hele natta.

Tsåahka 7 fahkam. = Jeg våkner klokka 7.

Dellie tjuetjilem. = Da står jeg opp.

Ååredæjjam bissem. = Jeg vasker ansiktet.

Baenide skubpem. = Jeg pusser tennene.

Mænngan gåårvedem. = Etterpå kler jeg på meg.

Aeredsbeapmoeh byöpmedem. = Jeg spiser frokost.

Daelie barkose vualkam. = Nå drar jeg på jobb.

Maam lyjkhk darjodh? = Hva liker du å gjøre?

Manne lyjkhkem... = Jeg liker å...

Datne lyjkhk... = Du liker å...

Dihte lyjhkoe... Han/hun/den liker å...

Lohkedh = lese

Tv-em vuartasjidh = se på TV

Tjoekjedh = renne på ski

Gurreddh = strikke

Vytnesjidh = gjøre håndarbeid, sløyde

Gööledh = fiske

Guvviedidh = tegne, fotografere

Laavlodh = synge

Musihkh goltelidh = lytte til musikk

Bååhkesjidh = bake

Minnedh = gå på tur

Daanhtsodh = danse

Daabloodh = spille brettspill

Fuelhkien luvnie årrodh = være med familien

Åesiestidh = shoppe, handle

Juelkietjengkerem tjiektjedh = sparke fotball

Fealadidh = reise

Ålkone årrodh = være ute

Naina Jåma
Åarjelsaemien vierhtiesåafoe

Foto: Einar Sørli Bondevik

Eg glad prisvinner Eli Kappfjell flankert av tre av juryens medlemmer. Til venstre Cecilia Persson, Sijti Jarng, Hanne- Lena Wilks, Gielem nastedh, og helt til høyre Birgitta Fossum, Saemien Sijte. Øvrige jury-medlemmer var Toini Bergstrøm, Aejege og Berit Ellen Gaino Jåma, Gieleaernie.

FAKTA

Sørsamiske kulturpris

ble stiftet av Trøndelag fylkeskommune sammen med de sørsamiske institusjonene Gieleaernie, Aejege, Gielem nastedh, Saemien Sijte og Sijti Jarng. Prisen består av et diplom utformet av kunstneren Meerke Laimi Thomasson Vekterli og 30 000 kroner som Trøndelag fylkeskommune bidrar med.

Sørsamisk kulturpris tildelt Eli Kappfjell

Under Tjaktjen Tjåanghcoe på Snåsa ble Sørsamisk kulturpris tradisjonen tro utdelt under festmiddagen. Utmerkelsen gikk i år til Eli Kappfjell fra Maajeaevrie/ Majavatn som gjennom sitt liv har bidratt stort til i arbeidet for sørsamisk språk og kultur gjennom skjønnlitteratur, teater og som tradisjonsformidler.

Det var en svært glad prisvinner som tok imot utmerkelsen.

– Dette hadde jeg ikke ventet, sa Kappfjell som tok imot applaus og gratulasjoner fra en fullsatt festsal på Snåsa hotell.

Eli Kappfjell vokste opp med sørsamisk språk, og har i sitt voksne liv bidratt med oversettelser av flere barnebøker til sørsamisk samt i oversettelsen av den samiske nasjonaljoiken Saemien eatnemen gjevteih. Hun skriver også egne dikt. Hun har vært en viktig bidragsyter i Åarjelhsaemien Teatere sitt virke og har lagt ned et stort arbeid med sørsamiske teatertekster der og i andre sammenhenger. Hun har bidratt til forestillinger som Klemetspillet, Hijven Hov, Ylva og Stor-Stina. Juryen skriver i sin begrunnelse at

– de er eksempler på hen-

nes evne til å fange kjernen i tradisjonelle fortellinger og overføre dem til en samisk språkdrakt. For teatret har hennes språklige kunnskaper ligget til grunn for verdifull gjendiktning hvor inngående kunnskap om sørsamisk historie og tradisjon har vært en uvurderlig ressurs i scenekunstens utvikling.

Også film og tv-produksjoner har nytt godt av Kappfjells kunnskap og bidrag. Man kan blant annet se henne i episoder NRK-serien Laara & Leisa der hun viser hvordan man

lager samisk tradisjonsmat. Juryen avslutter sin begrunnelse slik:

– Samlet sett representerer vinneren et livsverk preget av kunnskap, engasjement, formidling og omsorg. Hennes innsats har vært avgjørende for å bevare og videreføre sørsamisk språk, kultur og historie. Hun er et forbilde for nye generasjoner og en verdig mottaker av Årets kulturpris.

Vi gratulerer Eli Kappfjell med sørsamisk kulturpris 2026!

Einar Sørli Bondevik

Åtta årstider på bokmässan

På årets bokmessa i Göteborg kan besøkarna ta del av utstillingen **De åtta årstiderna**. Utstillingen skildrer samisk kultur og historia genom konst, berättelser och aktiviteter kopplade till renskötselårets årstider och med ett specifikt tema för varje årstid.

Utstillingen har sin utgangspunkt i Arådalen og varje årstid har varit en installation i kapellet där. Nu täcker den 12 väggmeter med bilder längs Fotografiska stråket på bokmässan den 24–27 september. Mässan brukar beskrivas som Nordens största kulturevenemang med runt 80 000 besökare.

Utstillingen **De åtta årstiderna** har genomförts i samverkan med Arådalens kapellstiftelse, Tossåsens sameby, Sydöstra Jämtlands pastorat og studieförbundet Sensus. Utstillingens första del visades i januari 2024. Den åttonde og sista delen invigdes i augusti i år.

– Vintern var den första av de åtta installationerna. Den hade skapats av samiska konfirmander i samarbete med konstnären Aslak Kråik och projektledaren Ann Kristin Solsten.

Detalj från den åttonde årstiden.

Foto: Ann Kristin Solsten

Foto: Ann Kristin Solsten

Slöjdaren Aslak Kråik har tillverkat nya nattvardskärl till Arådalens kapell. Här överräcks de till biskop Teresia Boström som invigde dem under sin pilgrimsvandring i omgivningen.

Evelina Solsten, renskötare i Tossåsens sameby, har skapat den åttonde årstiden.

Den åttonde årstiden invigd i Arådalen

Foto: Ann Kristin Solsten

Söndagen den 23 augusti invigdes den åttonde och sista delen av projektet Åtta årstider, utställningarna som sedan 2023 har lyft fram samisk kultur genom konst, musik, berättelser och mattraditioner. Samtidigt avslutades en veckolång pilgrimsvandring i omgivningen i Arådalen.

Den åttonde årstiden Tjaktjegiesie – höstsommar i Arådalen – var det Evelina Solsten som stod bakom, medan Nils Anders Jonsson serverade kokt öring med tillbehör. Båda är renskötare i Tassåsens sameby.

Alla de åtta utställningarna har kunnat upplevas samlat i Arådalens kapell fram till mitten av september. Under de senaste åren har delar av utställningarna också visats på bland annat bibliotek, skolor och i kyrkor, med målet att göra berättelserna tillgängliga för en bred publik. Projektet har varit ett bidrag till Svenska kyrkans försoningsarbete och ursäkt till det samiska folket. Nu är projektet formellt avslutat men arbetet med att förmedla utställningarna fortsätter, senast visades delar vid bokmässan i Göteborg.

Invigningen av Tjaktjegiesie markerade också avslutningen på en veckolång pilgrimsvandring som arrangerades inom konceptet Pilgrim's Walk for Future. De runt 15 deltagarna bodde i Arådalens kapell och fick under veckan fördjupa sig i samisk kultur, historia och mattraditioner, samt ta del av de utmaningar som klimatiförändringarna innebär för renskötseln.

Under torsdagen deltog Härnösands stifts biskop Teresia Boström i vandringen, som den dagen gick

till Glen. Där fick gruppen möta tamrenen Åavtoe och flera av hans vänner. Trots regn under hela dagen blev det en minnesvärd upplevelse, inte minst eftersom gudstjänsten kunde firas i en nyuppförd kåta. Där invigdes också helt nya nattvardskärl, tillverkad av slöjdaren Aslak Kråik.

Ann Kristin Solsten

Konfirmasjonstur tilbake til røttene

Vi går nedover bakken i grått vær. Bakken er fuktig etter en sommer med regn og lite sol. Solen glimrer fortsatt med sitt fravær, og regnet drysser over oss fra tid til annen. Men humøret er godt og målet ligger der nede, stadig nærmere.

Vi er på konfirmasjonstur med konfirmanter i Saemien Åålmege. I år var det kun to konfirmanter som ble med på sommerens samling og gudstjeneste. Flere har deltatt gjennom året, og mange deltar lokalt i sin hjemmenighet. Det har også disse gjort, men nå vil de to delta i en sørsamisk sammenheng. De er søskenbarn/aajkohkh, og derfor ble det et alternativt opplegg der vi la sammen til deres felles opphav i Namdalen og området ved Kalvvatnan/Gaelpie.

Målet for denne turen er en gammel sommerboplass tatt i bruk av maadter-aahka og maadter-aajja til konfirmantene. De het Peder Jonsen Vesterfjell og Elle Vesterfjell. Elle ble født her i området, men fødestedet ligger nå bak en demning og dypt under vann. Landskapet ble oppfattet som «villmark», men har vært og er fortsatt i bruk av samisk reindrift.

Det var for øvrig ikke reindriften, men heller ei ku, som gjorde at vi går til

denne sommerboplassen. Peder og Elle bodde på stor låte på Sætermoen i Åbygda i Bindal kommune og drev reindrift. De fikk flere barn og skaffet seg ei ku for å få melk til barna. Men det ble problematisk i forhold til bønder og brukseieren i området. De besluttet derfor å flytte langt bort for ikke å være til bry for noen. To dagsreiser fra bygda satte de opp hus på Klarem. Ved Skaaloevajja, litt lenger opp, hadde de sommerboplassen de omtalte som sætra. Dit er vi på vei fra oversiden med utgangspunkt i Kalvvatnen/Gaelpie.

Bestefar/aajja til konfirmantene er kjentmann og historieforteller på turen. Sommerboplassen har blitt brukt og tatt vare på i slekta, men en dervhiegåetie/torvgamme trenger å bli brukt og vedlikeholdt. Den er bygd av materialer fra naturen, og naturen tar den tilbake slik den har gjort med alle slike bygg som er satt opp gjennom tidene.

Historiene, språket og kulturen må også bli brukt for ikke å bli borte og glemt. Det er ikke like lett i alle sammenhenger. I en tid der samisk ble tydelig nedvurdert av storsamfunnet, kunne det være vanskelig å holde språk og tradisjoner ved like. Familier i reindriften har hatt en tydeligere tilknytning

til historien. Fagspråket i reindriften er gjerne samisk. Og vandrer du i områder der reinen ferdes forteller stedsnavn ofte om forholda.

Vi har hatt besøk av eldre og yngre reindriftsutøvere. Vi har hørt om navn, om norsk uttale og forvanskning av helt logiske samiske stedsnavn. Fortellinger om bruk og bevegelse i landskapet, boplasser og vandringer. Og vi hører om nyere utfordringer, om vannkraften som demte opp områder og vindkraftplanene som ville beslaglagt nye områder. Planene om vindkraft ble stoppet i departementet. «Kumulativ effekt», den oppsamlede påvirkningen i distriktet, ble et avgjørende punkt. Og det var ungdommen som stod i bresjen for kampen.

– Mannasinie ij baajh vaeride årrodh, sa en av de yngste i en samtale under den kampen. Hvorfor kan man ikke la fjella være. Og det ble slagordet: Baajh vaeride årrodh! La fjella være – la fjella leve. Det har siden blitt brukt under Fosen-demonstrasjonene og flere markeringer.

Familie og slekt er viktig. Sammen kan man hjelpe hverandre til å huske historien, ta vare på kunnskap og tradisjoner. Vi deler med hverandre, vi lærer av hverandre, vi minnes sammen og knyttes mer sammen. Og heldige er vi som får ta del i dette og bli kjent med både landskap, historie og dagens unge.

Einar Sørliid Bondevik, hearra/prest

Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

På veg ned mot sommerboplassen i landskapet forfedrene levde og slekta fortsatt driver reindrift.

Konsten som bar kyrkorummet

Under fem dagar i juni blev Umeå stads kyrka en mötesplats för klassisk musik, folkmusik, jazz, poesi och bildkonst. Kulturdagarna hölls 13–17 juni under rubriken Möten och motstånd, med en samisk röd tråd genom hela veckan.

Ett möte kan skapa förståelse, men också rymma friktion. Motstånd kan vara protest, men också kraften att värna språk, uttryck och berättelser. I kyrkorummet fick orden konkret form. Konstverk förändrade rummet, traditioner bröts mot varandra och texter om mark, tillhörighet och kyrkans ansvar gav dagarna ett djup bortom konserterna.

– Vi vill utforska vad som händer när musik, konst, poesi och människor får mötas, krocks och flätas samman, sade producenten och konstnärliga ledaren Veronica Janunger inför dagarna.

Längst fram satte konsten tonen. Fyra stora oljemålningar av Per Elof Nilsson Ricklund och fem specialsnidade träpaneler av Birgitta Ricklund blev scenografi hela veckan. Verken stod inte vid sidan av programmet; de var en närvaro som följde varje konsert. Vid invigningen talade Birgitta Ricklund om möten och motstånd i konsten och livet.

Samma tanke bar musiken. Nyckelharpisterna Erik Rydvall och Torbjörn Näsbom rörde sig mellan folkmusik, klassiskt och barock, med poesi av prästen och poeten Susanne Dahl som följeslagare. Senare framförde Duo Kondens ett möte mellan Bach och folkmusik, medan Peter Irgens läste ur Linnea Axelssons *Ædnan*, versepöset om samiska familjer, mark och Sveriges koloniala historia.

I föreställningen Schubert till Sápmi – en lappländsk vinterresa förflyttades Schuberts vintervandring till ett nytt landskap. Sångcykeln framfördes på svenska, medan översättningar till samiska lästes och Simon Issát Marainens jojk öppnade andra vägar in i berättelsen om vinter, sökande och hemhörighet. Uttrycken behövde inte låta likadant för att svara varandra.

Veckan kulminerade den 17 juni med Svante Henryssons *Vidderna inom mig*, ett samiskt oratorium i 14 satser byggt på Nils-Aslak Valkeapåas poesi. Elcello, slagverk, orkester, jojk och samisk recitation fyllde kyrkorummet, där samiska uttryck möttes av både klassisk musik och jazz. Krister Stoor jokade och reciterade tillsammans med Umeå Barockkör, Ersbodakören och en barnkör. Konserten var

en del av Arctic Arts Summit och arrangerades i samarbete med bland andra Umeå sam-eförening Sáhkie.

Den samiska närvaron var inte avgränsad till ett särskilt programblock, utan fanns i konsten, i jojken, i språket, i *Ædnan* och i finalens möte mellan kör och recitation. Samiska uttryck illustrerade inget färdigt tema – de var med och formade vad *Möten och motstånd* kunde betyda. Just i en kyrka bär temat en särskild klang. Svenska kyrkan befinner sig i en försoningsprocess efter övergrepp mot samer. Redan i mars hade Giron Sámi Teáhters föreställning *Ursakten*, om kyrkans ursäkt till det samiska folket, ingått i årets kulturdagar.

Foto: Veronica Janunger

Kjell Fagéus, klarinett, och Simon Issát Marainen, jojk, under programmet *Var inte rädd*.

Foto: Veronica Janunger

Birgitta Ricklund, träkonstnär, inviger Umeå Kulturdagar med vernissage och föredrag på temat *Möten och motstånd i konsten och livet*.

Juniprogrammet gav inga enkla svar, men visade vad ett kyrkorum kan bli när konsten får öppna för möte, minne och motstånd.

Veronica Janunger, producent och konstnärlig ledare

BIJPELE-TEKSTE

Jupmele dov ryöjnesjæjja

Laavlome fealadimmesne.

*Bæjjese vaeride
vuartesjem:*

*Gustie mov viehkie båata?
Mov viehkie Åejvien luvhtie
båata,
elmierijhken jïh eatnemen
sjugniedæjjan luvhtie.*

*Åejvie ij baajh datnem
snåhkarostedh,
dov vaarjelæjja ij
sibjehtallh.*

*Ijje, ij gåessie gænnah
nahkesth,
Jisra-elen vaarjelæjja
iktesth gåhtsa.*

*Åejvie dov ryöjnesjæjja,
Åejvie dov soeivenasse,
altese baalte åadtjoeh
vaedtsedh.
Biejje ij datnem gåertieh,
aske ij datnem leajmodh.*

*Åejvie datnem gaajhkijste
saknojste vaarjele,
dov jielemem gorrede.
Åejvie dov vuelkemem
jïh dov bætemem vaarjele
daehtie biejjeste jïh ihkuve
aajkan.*

Saalme/Salme 121

► Jeatjah bijpeletekst
maahtah daesnie lohkedh:
www.bibel.no.

► Bijpeletekste jïh
«Åssjalommesh»
juakaldahkesne jïh eah
sinsitnide jearohks.

Jag är vinstocken, ni är grenarna *Manne vijnemoere, dijjieh åeksieh*

Det händer att jag bläddrar i anteckningsböckerna från de samiska konfirmandlägren. Då framkallas många minnesbilder i mitt inre. I nådens år 1990 hölls lägret i Ammarnäs. Då hände det att jag i den ljusa sommarkvällen vandrade upp på potatisbacken för att få en stunds lugn och ro.

Väl uppe blickade jag ner på byn. Här och var lyste Tjulån som silver genom sommargrön-skan. Ännu återstod någon timme till kvällsandakten och god natt – buerie ijje. Jag kunde urskilja hur några av konfirmanderna kom springande längs vägen förbi kyrkan. Samtidigt sjöng de älsklingspsalmen. Den fördes med vinden så att byborna lyssnade i förundran vid sommaröppna fönster. Även jag nåddes av deras sång:

*Grenarna är många,
trädet är ett,
trädet – Jesu Kristus,
grenarna är många,
trädet är ett,
vi är ett i honom!*

(Sv.Ps. 61:2)

Jag tänkte: Gud give att den psalmen aldrig tystnar i deras hjärtan. Utan en levande förbindelse med stammen är grenen hjälplös och utan möjlighet att bära frukt. Lika livsviktigt är

”

*Utan en
levande
förbin-
delse med
stammen
är grenen
hjelplös
och utan
möjlighet
att bära
frukt.*

det för dig och mig att inte förlora förbindelsen med Kristus. Vi är ju också ämnade att bära frukt vår stund på jorden. Vid kvällsandakten läste vi Jesu ord: ”Jag är vinstocken, ni är grenarna. Om någon är kvar i mig och jag i honom, bär han rik frukt: utan mig kan ni ingenting göra” (Joh. 15:5). Det är mycket som hotar vårt liv i Honom. Dit hör frestelsernas och tvivlens vildskott. Självskicketens och likgiltighetens röta gör också att trons och kärlekens frukter uteblir i våra liv.

Men Jesus har gett oss mötesplatser. I ordet, bönen, guds-tjänsten och nattvarden kommer han oss nära och ger näring åt vår tro. Så blir uppmaningen till konfirmanderna i Ammarnäs densamma till dig och mig: Låt inte stigen till mötesplatserna med Honom få växa igen under livsvandringen. Låt oss be:

*Du sanna vinträd, Jesu kär,
som dina trogna liv beskär
och livet näring giver,
giv mig, du ädla, friska stam
att jag ur dig må växa fram
och att i dig jag bliver ...
Amen.*

(Sv.Ps. 72:1)

Bo Lundmark

Grunnfjellet

Foto: Lars Johnsen

Sokneprest Marita Bjørke
Ådland sier dette til avisen
Vårt Land:

– Det er ingenting i mitt eige liv som gjør meg i stand til å fortæna Guds nåde. Det fjellet mitt liv og mi tru er bygd på, heiter dåp og nattverd, og det er gitt meg i gåve, fullt og heilt.

Den kristne arven etter reformasjonens far Martin Luther (1483–1546) er blant annet at vi har to sakramenter – dåp og nattverd, som begge er innstiftet av Jesus.

Dåpen er sentral i kristendommen. I den såkalte misjonsbefalingen i Matteus-evangeliet heter det:

«Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.» Matt 28,18–20

Her ser vi at Jesus sier at han har fått all makt i himmel og på jord. Da er det viktig å huske at dette skriftstedet er det siste i evangeliet etter Matteus, og det er

den oppstandne Jesus som snakker her. Han har fått all makt.

Hensikten med dåpen er at den som blir døpt, begraves sammen med Jesus Kristus og får sine synder tilgitt. Deretter står vedkommende opp igjen fra de døde som et Guds barn, ren og rettferdig. Barnet får i denne handlingen Den hellige ånd.

Apostelen Peter skriver også om dåpen og det nye livet. Han understreker at dåpen frelser, og at den er en bønn til Gud om god samvittighet, i kraft av Jesu Kristi oppstandelse. (1. Pet 3,18–22)

Så til nattverden. Apostelen Paulus skriver om dette:

«I den natt da Herren Jesus ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det og sa: «Dette er min kropp, som er for dere. Gjør dette til minne om meg!» På samme måte tok han begeret etter måltidet og sa: «Dette begeret er den nye pakt i mitt blod. Hver gang dere drikker av det, gjør det til minne om meg!» For hver gang dere spiser dette brødet og drikker av begeret, forkynner dere Herrens død helt til han kommer.» 1 Kor 11,23–26

I nattverden får nattverds- gjestene ta del i Herrens

måltid, som har sine røtter tilbake til Jesu siste natt sammen med sine disipler før han ble korsfestet. Det er dette vi marker på skjærtorsdag.

Jesus sier her at «dette begeret er den nye pakt i mitt blod». Nattverden innleder dermed den nye pakt med Gud, etter at Moses var den som mottok den gamle pakt da han fikk de 10 bud på Sinai-fjellet.

Nattverden er et minnemåltid. Det er for at vi ikke skal glemme Jesu offergave. Han ofret sin kropp og blod på korset.

Noen synes imidlertid det er vanskelig å gå til nattverd fordi de tror at de ikke er bra nok i seg selv. Men dette er jo nettopp poenget med hele kristendommen: – at ingen fortjener å ta del i Guds herlighet.

Det er ingenting i våre egne liv som gjør oss i stand til å fortjene Guds nåde.

Men akkurat fordi vi er hjelpeløse i oss selv, har vi fått dåpen og nattverden som presanger. De gjør at vi kan ta del i Jesu død og oppstandelse, noe som fører til at vi blir Guds barn.

Men hvis du føler at du har falt i synd, så sies det slik i Salmenes bok: «Om han faller, går han ikke over ende, for Herren holder hans hånd.» Sal 37,24

Så derfor lyder oppfordringen: – gå til nattverd, og få del i Jesus gavmildhet!

Og ikke glem at du ved å gå til nattverd gir uttrykk for din tro på Jesus, noe som hjelper deg til å bli en bekjennende kristen. Det heter:

«For hver gang dere spiser dette brødet og drikker av begeret, forkynner dere Herrens død helt til han kommer.»

Å forkynne betyr å bekjenne. Og i romerbrevet heter det at hvis vi bekjenner troen på Jesus, så skal vi bli frelst. (Rom 10,9)

Så grunnfjellet i den kristne tro er dåpen og nattverden.

Lars Johnsen

Lars Einar Jillker prisas för sitt livsverk

Foto: Kajsa Åslin

I sin verkstad i Gäddede framställer Lars Einar Jillker tenntråd med egenhändigt konstruerade maskiner och ett alldeles eget sätt att spinna. Nu får han Samiska rådet i Svenska kyrkans kulturpris 2026.

Samiska rådet delar varje år ut ett kulturpris till någon eller några som gjort insatser som främjar samiska intressen i kyrka och samhälle och som synliggjort samisk kultur och identitet.

Årets pris tilldelas Lars Einar Jillker för hans livslånga arbete med att tillverka tenntråd, dels genom innovativa lösningar för att spinna ett högklassigt slöjdmaterial men också genom att förmedla traditionellt samiskt slöjdande.

– Jillkers tenntråd är vida känt inom det samiska området. Den syns i kyrklig utsmyckning, men också på koltar och väskor hos besökare i kyrkan, säger Anna-Sara Stenvall, ordförande i Samiska rådet i Svenska kyrkan.

I ett tidigare reportage i Darpies Dierie berättade Lars Einar Jillker om hur hans liv allt sedan unga år präglats av ett stort teknikintresse, av forskning kring tennets

Tråddragningsmaskin är hjärtat i Lars Einar Jillkers verkstad i Gäddede. Här visar han upp den för DD:s läsare, publicerat i nummer 3-2023.

egenskaper och av tenntrådens tillverkning.

– Det känns bra att ha kommit dit jag är med tenntråden men det har krävt uppoffring. Jag har lagt mycket energi och pengar på det här, konstaterade han då.

Bakom de maskiner han konstruerat ligger år av undersökningar och tester, skisser och ritningar, och nya skisser.

– Jag har kommit att stå för det innovativa, min

tillverkning skiljer sig från tidigare generationers och jag är ensam om det jag gör. Tenntråd framställs även industriellt men det är en annan sak, menade Lars Einar Jillker.

Tillverkningen består av många olika moment som Jillker visade upp i reportaget. Men vid det allra sista momentet – i den avancerade spinnmaskinen – var han hemlighetsfull. Här finns ett recept som underlättar sömnad med den färdiga tråden,

och det har han valt att hålla för sig själv.

– Det är det enda som jag inte skrivit ner eller fotograferat, förklarade han.

Samiska rådets kulturpris är på 50 000 kronor och delas ut den 12 november vid en festgudstjänst i Uppsala domkyrka med medverkan av ärkebiskop Martin Modéus.

Kajsa Åslin